

תרבות כנס - תקציר¹

ישראל היא פסיפס של קהילות וזהויות. רבים מאתנו הגיעו מארבע כנפות תבל, ומצאו כאן את מקומם לצד אלו ששורשיהם ניטעו כאן לפני דורות רבים. יש בינינו בני דתות רבות - יהודים, מוסלמים, נוצרים, דרוזים, צ'רקסים ועוד. כל קבוצת דת מחולקת לפלגים רבים, ואף קבוצה דתית אינה מונוליטית. עשרות שפות ותרבויות. לעושר התרבותי והחברתי של ישראל, אין אח ורע וכשנחשפים לסיפורי חיים שבונים את החברה נדהמים מהעושר. תבקשו מאנשים לספר על הבית שהם גדלו בו, ותשמעו סיפורים כל כך שונים. לרוב, סיפורים מלאים אהבה וחום ואמפטיה וגעגועים. מאחורי המאכלים והמוזיקה והמסורות בימי חג, יש אנשים. אנשים שנחלו את הדרך של הוריהם, את ערכיהם ואמונתם.

יחד עם זאת, העושר הזה נתפס כיום פעמים תכופות כשורש לחוסר יציבות. סוציולוגים מדברים על ריבוי שסעים בחברה - עדתיים, חברתיים, כלכליים, לאומיים, דתיים, אידיאולוגיים, פוליטיים, מגדריים ועוד - המאיימים לקרוע את החברה הישראלית לגזרים. פרשנים פוליטיים מזהירים שציבור הבוחרים מצביע יותר ויותר על פי תפיסות ואינטרסים סקטוריאליים. מעת לעת המתחים האלו פורצים החוצה ב"מלחמת תרבות" ולפעמים נדמה שאין דבר שמחזיק את החברה הישראלית ביחד, והתחושה היא שהכל על סף התפוררות.

אבל השונות עשויה להיתפס באורח שונה, דווקא כמקור ליציבות חברתית, לדינמיות ולחיוניות. כבר ב-1924 כתב הסוציולוג והוגה דעות אמריקאי, אדוארד רוס שמו, כי "חברה המחולקת לתריסר קבוצות תרבותיות על פי קווי תיחום שונים ומשונים עשויה להיות דווקא חשופה פחות לסכנת אלימות או התפרקות מאשר חברה שיש בה חלוקה דומיננטית אחת לאורך קו שבר יחיד. כל תת-פיצול דווקא מסייע לריפוי של השסע הראשי. ניתן לומר שמרקם חברתי יכול להתאחות על ידי קונפליקטים פנימיים בתוך החברה". תובנתו היתה שהזדהותם של אזרחים עם קהילות שונות - דתיות, אתניות, תרבותיות, גיאוגרפיות ועוד - עשויה לפורר את החברה כאשר אותן קהילות מבודלות זו מזו, אך היא עשויה דווקא לחזק את הרקמה החברתית כאשר קיים מארג של קשרים בין קהילות. ברגע שכל אחד מאתנו רואה את עצמו כבעל מספר זהויות המחוברות שתי וערב זו לזו - למשל, כיהודי, שהוא גם תוניסאי דובר ערבית, וכחיפאי, וכיליד עכו, וכרופא בב"ח רמב"ם, וכאוהד מכבי חיפה, וכחבר מועדון רוכבי אופני הרים, ועוד ועוד - אזי החברה כולה יוצאת מחוזקת. זהות קהילתית אינה מסכנת את החברה, אלא כאשר היא זהות בדלנית ומבודלת.

המגוון החברתי-תרבותי של ישראל יכול להוות מקור לגאווה ולא לפחד, לחוסן ולא לחולשה, ליציבות ולא לשבריריות, לנכס ולא לנטל. לשם כך, דרושים חיבורים וגשרים בין קהילות.

אם ילדה בירושלים תוכל לגלות ששיריו של מחמוד דרוויש מדברים אל ליבה או שלאריסטו ולרמב"ם יש תפיסת עולם דומה, ילד בנצרת יתרגש משירתו של יהודה הלוי, וילדה בתל אביב תופתע שהיא מוצאת עניין בדף גמרא. ריבוי אפשרויות של מפגש, רווקים ישראליות ששייכת לכולנו.

אם נשכיל ליצור רשת קשרים חזקים בין קבוצות שאינן מוצאות מכנה משותף - המפגש ביניהם, יוליד שותפות שתשנה את כולנו. העושר התרבותי שישראל התברכה בו יהיה לנכס ולא לנטל.

¹ מסמך זה הוא תמצית מסמך המתאר תרבות כנס. את המסמך המלא ניתן למצוא באתר שחרית